

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

та інноваційної діяльності

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Оксана ГОНХА

2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову та практичну цінність дисертації доцента кафедри землевпорядного проектування Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата економічних наук, доцента **ГУНЬКО Людмили Анатоліївни** на тему: **«Економіка землевпорядкування: теорія, методологія, практика»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»

Призначенні рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 6 від 27 листопада 2024 року) рецензенти, а саме: **РОГАЧ Світлана Михайлівна**, професор кафедри економіки, доктор економічних наук, професор; **КУПРІЯНЧИК Ірина Петрівна**, професор кафедри управління земельними ресурсами, доктор економічних наук, доцент; **ОПЕНЬКО Іван Анатолійович**, професор кафедри геодезії та картографії, доктор економічних наук, доцент, розглянувши докторську дисертацію **ГУНЬКО Людмили Анатоліївни** на тему: «Економіка землевпорядкування: теорія, методологія, практика», (тему дисертації затверджено (протокол № 6 від 27 листопада 2024 року) рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару наукової ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України від 31 січня 2025 року (протокол № 2), ухвалили:

1. Актуальність теми дослідження. Землевпорядкування як система, в широкому розумінні є складовою частиною забезпечення функціонування суспільства і проявляється як соціально-економічний процес регулювання земельних відносин та організації використання й охорони земель. Землевпорядкування пов'язане зі сферою управління та економікою країни і залежить від об'єктивно діючих економічних законів (закону вартості, пропорційного розвитку, економії часу та ін.). Як відомо, закони у суспільному розвитку сприймаються суспільством не безпосередньо, а через інтереси суспільства, держави, територіальних громад, громадян та юридичних осіб. Тому землевпорядкування, як механізм розподілу земельних ресурсів та організації їх використання завжди опиняється в центрі економіки країни. При землевпорядкуванні, з одного боку, створюються умови для кращого використання родючості ґрунтів за рахунок диференційованого розміщення угідь сівозмін, посівів сільськогосподарських культур на найбільш придатних землях тощо, з іншого – здійснюється екологізація та капіталізація землекористування. Тим самим збільшується виробництво, наприклад, продукції рослинництва, у тому числі кормів, зростає економічна роль землі як основного засобу виробництва у сільському господарстві, що також говорить про суттєву економічну роль землевпорядкування.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертації безпосередньо пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Національного університету біоресурсів і природокористування України, зокрема із комплексним дослідженням «Соціально-економічні виклики, реалізація та вдосконалення законодавства України у контексті сталого розвитку» (№ БФ/39-2021),

у межах якого авторкою обґрунтовано рекомендації, спрямовані на удосконалення інституційного середовища забезпечення сталого розвитку землекористування в Україні, а також Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема, науково-технічною програмою на 2021–2026 рр. «Інституціональне забезпечення реалізації еколого-економічних складових сталого розвитку землекористування в Україні» (номер державної реєстрації 0121U113279), у межах якої авторкою розроблено теоретико-методологічні основи економіки землевпорядкування в Україні на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії.

3. Особистий внесок здобувачки в одержанні наукових результатів.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та пропозиції належать особисто авторці та є її науковим доробком. Дисертація є самостійно виконаною завершеною та логічно упорядкованою науковою працею. У дисертації розв'язана важлива наукова проблема – розроблено теоретичні засади, методологічний інструментарій та інституціональне забезпечення формування економіки землевпорядкування з урахуванням вимог сталого (збалансованого) землекористування України. Наукові результати дисертації є внеском у розвиток теорії та методології економіки землевпорядкування. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержані авторкою особисто. Наукові положення та результати, одержані у процесі написання кандидатської дисертації, під час підготовки докторської дисертації не використовувалися.

4. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувачки. У докторській дисертації кандидата економічних наук, доцента Л. А. Гунько відсутні матеріали її кандидатської дисертації.

5. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації. Науково-теоретичні положення і практичні рекомендації та висновки дисертації є аналітично та науково обґрунтованими, достовірними, аргументованими та статистично обробленими з використанням програм Microsoft Excel.

6. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Дисертація сукупністю отриманих результатів вирішує важливу наукову проблему – удосконалення теоретичних засад, методологічного інструментарію та інституціонального забезпечення розвитку економіки землевпорядкування з урахуванням вимог сталого (збалансованого) землекористування України. Найважливіші наукові результати дисертаційного дослідження, що характеризуються новизною і виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

- обґрунтовано поняття «економіка землевпорядкування» як наука, що вивчає дію об'єктивних економічних закономірностей на відносини людей при формуванні земельного устрою країни, регіонів і територіальних громад, плануванні використання та охорони земель й інших природних ресурсів (землекористування) та організації території землеволодінь і землекористувань для підвищення їх капіталізації та ефективності екологізації виробництва й вирішення соціально-економічних проблем землевласників і землекористувачів;

- розроблено архітектоніку структурних елементів інституціонально-економічного механізму формування сталого (збалансованого) землекористування, з урахуванням вимог нормативної економіки землевпорядкування, в якій виділяються дві відносно самостійні, але взаємопов'язані між собою підсистеми (інституціональна й організаційно-економічна);

- сформовано теоретичну модель інституціоналізації системи землевпорядкування, яка розглядає: по-перше, соціально-економічні системи через цілісний розвиток їх складових; по-друге, характеризує поведінку індивідів через призму впливу інституцій та інститутів на процес землевпорядкування, які зумовлюють їх поведінку і взаємодію; по-третє, інституціональні зміни, що вимагають не тільки кількісних, але й якісних методів

спостереження, де аналізуються не результати змін (наприклад, показники ефективності і зростання), а напрям, стратегія і сам процес еволюції зі з'ясуванням причин, усіх етапів і форм перетворень;

удосконалено:

- теоретико-методологічні засади розвитку економіки землевпорядкування, зокрема сутності економіки землевпорядкування та основних складових системи землевпорядкування в інституційному середовищі сталого (збалансованого) землекористування;

- інституційне середовище економіки територіального планування землекористування в межах національної системи стратегічного планування, яке, на відміну від існуючого, доповнюється блоком таких складових: 1) зонування земель за типами (підтипами) землекористування як самостійний документ, або як складова комплексного плану розвитку землекористування територіальної громади; 2) землевпорядний проєкт формування екомережі;

- систему показників оцінювання рівня екологізації та капіталізації землекористування в процесі територіально-просторового планування, землеустрою та внутрішньофункціонального землевпорядкування, яка, на відміну від загальноприйнятої, передбачає розрахунок показників: 1) екологічної ефективності; 2) ресурсної ефективності; 3) збільшення земельних та екологічних активів; 4) ефективності землевпорядкування, яка впливає на стан сталості (збалансованості) землекористування та інструменти цієї політики; 5) вилучення земель з активного використання;

- критерії оцінки і показники ефективності планувальних землевпорядних заходів, що реалізуються на регіональному й місцевому рівнях, які, на відміну від існуючих, охоплюють характеристику екологічної, економічної, соціальної та інституціональної ефективності;

набули подальшого розвитку:

- формування концептуального підходу до розвитку економіки землевпорядкування, який базується на економічних і землевпорядно-правових інструментах земельного й екологічного капіталів як основи сталого (збалансованого) землекористування;

- система узагальнюючих показників, які характеризують процес екологізації та капіталізації землекористування. Виділено натуральні та вартісні показники екологічної оцінки землекористування. Зокрема, в системі натуральних показників виокремлено три групи: 1) показники якості земельних та інших природних ресурсів; 2) показники екологічності технологічних процесів землекористування, серед яких виділено коефіцієнт ефективності використання земель, землемісткість, екологоемність землекористування; 3) показники інтенсивності використання земель сільськогосподарського призначення та землеємність землекористування;

- оцінка інтегрального рівня суспільної (соціально-економічної) ефективності основних проєктних рішень у схемах землеустрою на регіональному рівні, зокрема, рекомендовано здійснювати її за: рівнем викидів/поглинання CO₂, рівнем проєктних змін ефективності землекористування за його інтенсивністю та капіталізацією, рівнем проєктних змін вартості землекористування;

- оцінка інтегрального рівня економічної ефективності основних проєктних рішень у планах територіально-просторового розвитку землекористування, зокрема, рекомендовано проводити її за рівнем: проєктних змін землевіддачі та землеємності, впливу проєктних змін на вартість земельних ресурсів;

- оцінка інтегрального рівня соціальної ефективності планування розвитку землекористування, зокрема, рекомендовано її здійснювати: за рівнем проєктних змін вартості землекористування на одного жителя або працюючого, за рівнем проєктних змін доданої вартості на одного працівника, за рівнем проєктних змін площі сільськогосподарських угідь громадян (включно з фермерськими господарствами);

- оцінка інтегрального рівня екологічної ефективності здійснення внутрішньофункціонального землевпорядкування, зокрема, рекомендовано здійснювати її за: рівнем проєктних змін коефіцієнта антропогенного навантаження землекористування, рівнем проєктних змін структури земельних угідь і земель за функціональним використанням

урбанізованих та еколого-стабілізуючих, рівнем проєктних змін коефіцієнта екологічної стабільності землекористування.

7. Практичне значення одержаних результатів дослідження та їх впровадження.

Теоретичні положення, прикладні розробки, висновки і пропозиції, викладені в дисертації, мають важливе практичне значення для доповнення сучасними методами, інструментами й важелями регуляторного впливу на економіку землевпорядкування, який функціонує в складі економіки природо-користування в Україні на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Запропоновані авторкою напрями планування розвитку землекористування, землеустрою і землевпорядкування, земельного кадастру, оцінки земель, які передбачають удосконалення концептуального підходу до економічної сутності землевпорядкування, використовуються в діяльності Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. Зокрема, у забезпеченні найбільш повної відповідності форм та елементів організації території (площ земельної ділянки, їх розміщення, конфігурацій у структурі землеволодінь і землекористувань, їх меж) потребам і формам організації суспільного виробництва та підвищення його ефективності, технології виконання виробничих процесів на землі та завданням її раціонального використання (довідка № 31-28-0.23-10497/2-24 від 10.10.2024 р.).

У діяльності Головного управління Держгеокадастру в Черкаській області використовуються запропоновані авторкою ідеї і положення, які стосуються розроблення схем землеустрою щодо обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимовтворюючих об'єктів (довідка № 20-23-0.7-7012/2-24 від 10.10.2024 р.).

Отримані у дисертації результати, які стосуються удосконалення інституціонального забезпечення розвитку економіки землевпорядкування з урахуванням вимог сталого (збалансованого) землекористування України та містять пропозиції щодо формування інституційного середовища розвитку економіки землевпорядкування, яке визначає параметри, послідовність і зміст державного та професійного регулювання системи землевпорядкування і її трансформацію, використано в діяльності Всеукраїнської громадської організації «Спілка землевпорядників України» (довідка № 11 від 14.10.2024 р.).

Результати дисертації прийнято для впровадження в Інституті землекористування НААН, а саме: складові моделі функціональних підсистем землевпорядкування в Україні, яка охоплює інституціональне середовище (законодавство, організації, традиції), економічний механізм (вартість землекористування, податкове регулювання, капіталізація землекористування), ресурсне забезпечення (науковий супровід, кадри, інформація, фінанси, техніка) (акт впровадження від 14.10.2024 р.).

Результати наукових досліджень, які стосуються оцінки соціальної та екологічної ефективності основних проєктних рішень при розробленні планів територіально-просторового розвитку землекористування, використано для удосконалення стратегії розвитку Христинівської міської територіальної громади Уманського району Черкаської області (довідка № 1248-03-12 від 07.11.2024 р.).

Пропозиції щодо оцінки екологічних, економічних і соціальних показників сталості збалансованого землекористування використовуються при підготовці лекційного матеріалу з дисципліни «Економіка землекористування та землевпорядкування» для студентів ОС «Магістр» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій». Крім того, методичні засади оцінки ефективності проєктних рішень щодо землевпорядних заходів з раціоналізації землекористування, які охоплюють: а) інтегральну оцінку ефективності проєктних рішень щодо землевпорядних заходів з раціоналізації землекористування; б) типізацію земельних угідь і земель за функціональним використанням та рівнем екологічної стабільності; 3) оцінку ефективності основних проєктних рішень у землевпорядній документації –

використовуються при підготовці лекційного матеріалу з дисципліни «Землеустрій» для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» Національного університету біоресурсів і природокористування України (акт про впровадження від 18.11.2024 р.).

Також результати дисертаційного дослідження в контексті пропозицій щодо інституціонального розвитку системи землевпорядкування як інституції, оцінки екологічних, економічних і соціальних показників ефективності землевпорядних проєктних рішень із розвитку сталого (збалансованого) землекористування використовуються в навчальних курсах дисциплін «Територіальне планування та збалансоване землекористування» і «Методи економічного регулювання земельних відносин та інвестицій в землекористуванні», «Управління земельними ресурсами», «Інституціональне забезпечення землеустрою» під час реалізації освітньої програми «Геодезія та землеустрій» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Білоцерківського національного аграрного університету (акт впровадження від 16.10.2024 р.).

8. Обізнаність здобувачки з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Здобувачкою у процесі написання дисертації опрацьовано близько 300 джерел літератури (у тому числі більше 40 джерел латиницею) інших вчених, а саме І. Бистрякова, В. Будзяка, О. Будзяк, В. Горлачука, В. Голяна, Д. Добряка, О. Дорош, Й. Дороша, О. Дребот, В. Другак (В. Третяк), М. Зось-Кіора, Н. Капінос, І. Колганової, О. Ковалишин, І. Купріянич, А. Мартина, В. Макарової, Л. Новаковського, І. Новаковської, І. Опенька, С. Рогач, Р. Ступеня, А. Третяка, Н. Третяк та інших. За обраною тематикою Л. А. Гунько має достатню обізнаність з результатами наукових досліджень вітчизняних та іноземних вчених.

9. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення дисертації опубліковано в 54 наукових працях, з яких 2 монографії, 7 статей у наукових закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 29 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 16 тез наукових доповідей.

Монографії

1. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гунько Л. А.**, Лобунько Ю. В. Організація землекористування структурних елементів екомережі України на місцевому рівні: монографія. Київ, 2016. 163 с. *(Здобувачкою запропоновано методiku землевпорядного проєктування землекористування структурних елементів екомережі на території сільської ради).*

2. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., **Гунько Л. А.**, Третяк Н. А. Землевпорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії: монографія. Біла Церква, 2023. 260 с. *(Здобувачкою обґрунтовано необхідність застосування інституціонально-поведінкової теорії у вирішенні проблем розвитку економіки землевпорядкування, основні напрями інституціонального регулювання економіки землевпорядкування для розвитку землекористування сільських територій, необхідність розвитку інституту професійних землевпорядників України як складової інституціонального забезпечення економіки землевпорядкування).*

Статті у закордонних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

3. Tretiak A. M., **Hunko L. A.**, Medynska N. V., Hetmanchyk I. P. A Significance of Method of Design of Land Use of Local Eco-Network Structural Elements. International Journal of Advanced Science and Technology. 2020. Vol. 29. Iss. 6s. P. 1094–1100. *(Здобувачкою визначено підходи до проєктування землеустрою структурних елементів екомережі, методiku землеустрою структурних елементів екомережі на місцевому рівні).*

4. Tretiak A., Tretiak V., **Hunko L.**, Hetmanchyk I., Kravchuk T., Yusypenko O. Assessment of the Value of Land Tenure of Protected Shoreline Shelterbelts International Transaction Journal of Engineering, Management, & Applied Sciences & Technologies. 2022. Vol. 13(2). 13A2T. P. 1–9. *(Здобувачкою проаналізовано питання, пов'язані з регулюванням земельних відносин і режимом землекористування при визначенні вартості земельних ділянок).*

5. Martyn A., Koshel A., **Hunko L.**, Kolosa L. Land Consolidation in Ukraine after Land Reform: Voluntary and Forced Mechanisms. 2022. Acta Scientiarum Polonorum, Administratio Locorum. 2022. Vol. 21(2). P. 223–229. *(Здобувачкою визначено шляхи удосконалення землеустрою, що забезпечать покращення просторових умов ведення сільського господарства та охорону навколишнього середовища).*

6. Martyn A., **Hunko L.**, Moroz Yu. Formation of the Nature Protection Regime of Near-Water Ecosystems Using GIS-modeling (on the Example of the Hydrological Sanctuary Shulyatsky bog). 16th International Conference Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment, Monitoring, 2022. *(Здобувачкою обґрунтовано впровадження проєктних рішень щодо організації території рекреаційного призначення та заходи, що мають сприяти зменшенню антропогенного впливу).*

7. Martyn A., Kolosa L., **Hunko L.**, Medynska N. Access to land resources for agribusiness in Ukraine under the ban on land acquisition: Development of alternative forms of land use. AIP Conference Proceedings. 2022. Vol. 2413. 040013. *(Здобувачкою обґрунтовано шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання земельних відносин в Україні в умовах мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення).*

8. Medynska N., **Hunko L.**, Reznik N. Approaches to Land Zoning on the Basis of Sustainable Territory Development. Lecture Notes in Networks and Systems. 2023. Vol. 495 LNNS. P. 784–796. *(Здобувачкою запропоновано удосконалення методичних підходів до визначення цільового використання земель за допомогою їх зонування).*

9. Tretiak A., **Hunko L.** Restructuring Agricultural Land Use in Ukraine: Directions for Development. Acta Scientiarum Polonorum, Administratio Locorum. 2024. Vol. 23(2). P. 321–330. *(Здобувачкою визначено підходи до удосконалення управління та використання земель сільськогосподарського призначення, обґрунтовано необхідність реструктуризації сільськогосподарського землекористування, зокрема, через впровадження нетрадиційних методів використання сільськогосподарських угідь).*

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

10. Гунько Л. А. Формування типів сільськогосподарських землекористувань в умовах нових земельних відносин. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 12. С. 128–133.

11. Гунько Л. А. Динаміка змін еколого-економічного стану сільськогосподарського землекористування Київської області. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2014. № 1–2. С. 65–74.

12. Гунько Л. А. Організація екологобезпечного землекористування. Агросвіт. 2014. № 4. С. 9–13.

13. Гунько Л. А. Формування інвестиційно-привабливих типів сільськогосподарського землекористування. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2015. № 2–3. С. 20–28.

14. **Гунько Л. А.**, Савченко В. С. Методологічні підходи до класифікації придатності орних земель. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 7. С. 21–24. *(Здобувачкою визначено методологічні підходи до класифікації придатності орних земель).*

15. Третяк В. М., **Гунько Л. А.** Проектування землекористування структурних елементів екомережі на місцевому рівні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2016. № 1–2. С. 47–52. *(Здобувачкою визначено основні етапи та стадії проектування землекористування структурних елементів екомережі на території сільської ради).*

16. **Гунько Л. А.**, Мединська Н. В., Колганова І. Г. Територіальні ресурси України та їх місце у європейському та глобальному вимірах. Приазовський економічний вісник. 2017. Вип. 4(04). С. 67–74. *(Здобувачкою обґрунтовано ефективність використання земельного фонду країни та визначено заходи для забезпечення збалансованого землекористування).*

17. **Гунько Л. А.**, Колганова І. Г. Проблеми державної реєстрації права оренди земельних ділянок. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 3. С. 34–45. *(Здобувачкою проаналізовано етапи розвитку державної реєстрації права оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні та визначено проблеми і шляхи їх розв'язання).*

18. **Гунько Л. А.**, Поліщук С. П., Колганова І. Г. Особливості публічного управління земельними ресурсами у країнах ЄС: досвід для України. Економіка та управління АПК. 2018. № 1. С. 159–166. *(Здобувачкою проаналізовано європейську практику реформування земельних відносин та визначено фактори, які необхідно враховувати для ведення ефективної і стабільної системи управління земельними ресурсами).*

19. Дорош О. С., Фоменко В. А., **Гунько Л. А.**, Салюта В. А. Управління землями під полезахисними лісовими насадженнями на місцевому рівні: децентралізаційні моделі. Землеустрій, кадастр та моніторинг земель. 2020. № 2–3. С. 6–17. *(Здобувачкою проаналізовано проблеми, пов'язані із використанням лісових насаджень з погляду інтересів суб'єктів управління і господарювання).*

20. Третяк А. М., Третяк В. М., Гетманьчик І. П., **Гунько Л. А.** Поняття та сутність економіки землеустрою та землевпорядкування в Україні. Агросвіт. 2021. № 11. С. 3–10. *(Здобувачкою обґрунтовано поняття та сутність економіки землевпорядкування як процесу відносин суб'єктів землекористування і суб'єктів землевпорядкування).*

21. **Гунько Л. А.** Формування сталого (збалансованого) землекористування – базова основа розвитку економіки землевпорядкування в Україні. Агросвіт. 2022. № 9–10. С. 51–61.

22. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гунько Л. А.** Інституціональний розвиток землеустрою та землевпорядкування в Україні у період глобалізації. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 19–25. *(Здобувачкою обґрунтовано, що глобалізація формує основні п'ять видів впливів на організацію використання і охорони земель та інших природних ресурсів – соціальний, економічний, політичний, організаційний, інформаційний).*

23. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гунько Л. А.**, Третяк Н. А., Третяк Р. А. Виробнича перевірка методичних підходів нормативної грошової оцінки сільськогосподарських земель в Україні. Агросвіт. 2022. № 7–8. С. 3–10. *(Здобувачкою з'ясовано, що при визначенні базових показників нормативної грошової оцінки земельних ділянок сільськогосподарського призначення не враховується інтенсивність землекористування).*

24. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., **Гунько Л. А.**, Капінос Н. О. Філософія зонування земель в Україні в контексті територіально-просторового планування землекористування територіальних громад. Економіка та держава. 2022. № 4. С. 13–19. *(Здобувачкою обґрунтовано важливість зонування земель за типами землекористування для розроблення заходів територіально-просторового планування розвитку землекористування).*

25. Третяк А. М., **Гунько Л. А.** Методологічні засади розвитку економіки землевпорядкування на засадах інституціонально-поведінкової теорії. Економіка та держава. 2022. № 7. С. 32–39. *(Здобувачкою обґрунтовано, що інституції та інститути розвитку економіки землевпорядкування на засадах інституціонально-поведінкової теорії реалізуються в зміні поведінки акторів, а відповідно, економіку землевпорядкування слід розглядати як інституціональну систему з урахуванням самих акторів).*

26. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гунько Л. А.** Концептуальні засади розвитку економіки землевпорядкування в Україні. Агросвіт. 2022. № 17–18. С. 3–14. *(Здобувачкою обґрунтовано, що економіка землевпорядкування, будучи опосередкованою складовою економіки землекористування, формує ідеологію сталого розвитку землекористування на основі утвердження екологічних та моральних цінностей).*

27. Третяк А. М., **Гулько Л. А.** Теоретико-методологічні засади розвитку системи землевпорядкування як базової основи його економіки. Агросвіт. 2022. № 21. С. 12–24. *(Здобувачкою обґрунтовано відставання теорії і методології землевпорядної науки від процесів сучасних змін соціально-економічного й екологічного середовища та розвитку інституціонально-поведінкової економічної науки).*

28. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.**, Ляшинський В. Б. Економіка нетрадиційного сільськогосподарського землекористування в контексті заходів щодо зміни клімату в Україні. Агросвіт. 2022. № 22. С. 3–11. *(Здобувачкою виявлено основні тенденції розвитку нетрадиційного сільськогосподарського землекористування як конкуруючого типу землекористування для існуючих).*

29. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.**, Третяк Н. А. Земля, земельна ділянка, земельні ресурси, землекористування, природні об'єкти: понятійний базис та функціональне значення. Агросвіт. 2023. № 5–6. С. 25–34. *(Здобувачкою розкрито важливість понятійного апарату в галузі землекористування для землевпорядкування).*

30. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.**, Третяк Н. А. Поняття та класифікація (структурування) прикладних наук сфери землекористування як фундаментальної науки. Агросвіт. 2023. № 11. С. 1–10. *(Здобувачкою розвинуто поняття землекористування – як сукупності управлінських і господарських дій щодо вивчення, обліку та перетворення форм устрою землі як фактора виробництва і природи).*

31. Третяк А. М., **Гулько Л. А.**, Третяк Н. А. Інституціоналізація розвитку економіки землевпорядкування. Агросвіт. 2023. № 15. С. 11–19. *(Здобувачкою обґрунтовано, що розвиток системи землевпорядкування базується на складній системі інституціонального забезпечення. Успішність системи залежить від стану її «ядра», яким у землевпорядкуванні є професійні землевпорядники).*

32. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.**, Третяк Н. А. Наукові засади розвитку екологічної економіки землекористування. Ефективна економіка. 2023. № 10. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2297/2329>. *(Здобувачкою обґрунтовано, що екологічна економіка землевпорядкування – це наука, яка має базуватися на нормативній економічній теорії).*

33. Гулько Л. А. Стан інституційного забезпечення розвитку землевпорядкування в Україні. Агросвіт. 2023. № 17. С. 48–56.

34. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.**, Прядка Т. М., Третяк Н. А. Теоретичний генезис землевпорядкування і його значення в системі наукових знань. Агросвіт. 2024. № 2. С. 3–11. *(Здобувачкою обґрунтовано в складі інституціональної класифікації наук сферу землевпорядкування як галузеву науку як складову прикладної науки «Економіка землевпорядкування»).*

35. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О., **Гулько Л. А.**, Третяк Р. А., Третяк Н. А. Охорона земель в Україні: наукові та управлінські рішення в умовах воєнних дій. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2024. № 1. С. 19–34. *(Здобувачкою обґрунтовано, що землевпорядно-правові й економічні механізми та інструменти щодо охорони земель сьогодні відсутні й потребують наукового забезпечення в контексті їх економічного обґрунтування).*

36. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., **Гулько Л. А.**, Третяк Н. А. Землевпорядні проблеми планування та оцінки стану землекористування при розробленні комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад. Агросвіт. 2024. № 11. С. 4–14. *(Здобувачкою обґрунтовано доцільність здійснення оцінки сталості (збалансування) землекористування).*

37. Третяк А. М., Третяк В. М., Третяк Н. А., Прядка Т. М., **Гулько Л. А.** Трансформація закону України «Про землеустрій»: проблеми і перспективи. Ефективна економіка. 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/142>. *(Здобувачкою обґрунтовано доцільність доповнення Закону, глави «Регулювання режиму землекористування», розділом про формування та регулювання сталого (збалансованого) землекористування).*

38. **Гулько Л. А.** Методичні підходи оцінки ефективності основних проектних рішень в схемах землеустрою на регіональному рівні. Ефективна економіка. 2024. № 11. С. 3–11.

Тези наукових доповідей

39. Гулько Л. А. Основні підходи до організації землекористування структурних елементів екомережі на місцевому рівні. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: XX Міжнародний науково-практичний форум, м. Львів, 17–19 вересня 2019 року: тези доповіді. Львів, 2019. С. 292–295.

40. **Гулько Л. А.**, Кулачек І. С. Просторове планування, як інструмент сталого розвитку ОТГ. Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: IV Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Херсон, 4–5 березня 2020 року: тези доповіді. Херсон, 2020. С. 155–158. *(Здобувачкою розкрито зміст просторового планування територій територіальних громад).*

41. **Гулько Л. А.**, Савенок О. П. Проектування землекористування природно-заповідного фонду в межах територій ОТГ. Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: IV Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Херсон, 4–5 березня 2020 року: тези доповіді. Херсон, 2020. С. 290–293. *(Здобувачкою розкрито зміст проектування землекористування природно-заповідного фонду в межах територій територіальних громад).*

42. **Гулько Л. А.**, Кохановська В. О. Проблемні питання щодо створення екомережі в Україні. Use and protection of land resources: actual issues of the science and practice: International Scientific and Practical Internet Conference, Dubliany, May 19, 2021. Dubliany, 2021. P. 32–35. *(Здобувачкою виокремлено проблемні питання щодо формування екологічної мережі України).*

43. **Гулько Л.**, Денисюк А. Необхідність просторового планування територій громад. Use and protection of land resources: actual issues of the science and practice: International Scientific and Practical Internet Conference, Dubliany, May 19, 2021. Dubliany, 2021. P. 30–32. *(Здобувачкою розкрито сучасні підходи до планування розвитку територіальних громад).*

44. Гулько Л. А. Концепція процесу глобалізації землеустрою та землевпорядкування. Землевпорядна галузь України: здобутки, виклики та перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Біла Церква, 10–11 березня 2022 року: тези доповіді. Біла Церква, 2022. С. 23–25.

45. Гулько Л. А. Напрями формування сталого землекористування. Сучасні тенденції розвитку геодезії, землеустрою та природокористування: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 15–16 червня 2022 року: тези доповіді. Одеса, 2022. С. 124–126.

46. Третяк А. М., Третяк В. М., **Гулько Л. А.** Концептуальні засади інституціалізації системи землевпорядкування в Україні. Actual priorities of modern science, education and practice: The XII International Scientific and Practical Conference, Paris (France), March 29 – April 01, 2022. Paris, 2022. P. 237–240. *(Здобувачкою сформовано основні засади інституціалізації системи землевпорядкування в Україні).*

47. Третяк А. М., **Гулько Л. А.** Формування сталого (збалансованого) землекористування – складова економіки землевпорядкування. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: XIX Міжнародна науково-практична конференція, м. Вільнюс (Литва), 07 березня 2022 року: тези доповіді. Вільнюс, 2022. С. 59–64. *(Здобувачкою обґрунтовано формування нових відтворювальних відносин, орієнтованих на задоволення еколого-ресурсних потреб суспільства).*

48. Третяк А., Прядка Т., **Гулько Л.** Розвиток зонування земель в Україні. Використання й охорона земельних ресурсів: актуальні питання науки та практики: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, м. Львів, 3 березня 2022 року: тези доповіді. Львів, 2022. С. 114–118. *(Здобувачкою проаналізовано розвиток зонування земель в Україні).*

49. Третяк А., **Гулько Л.** Окремі аспекти концептуальних засад розвитку економіки землевпорядкування в Україні. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: XXIII Міжнародний науково-практичний форум, м. Львів, 4–6 жовтня 2022 року: тези доповіді. Львів, 2022. С. 381–384. *(Здобувачкою виокремлено основні аспекти концептуальних засад розвитку економіки землевпорядкування в Україні).*

50. Ляшинський В. Б., **Гулько Л. А.** Економіка нетрадиційного сільсько-господарського землекористування в Україні. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів: V Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених з нагоди 125-річчя НУБіП України, м. Київ, 2 березня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 305–308. *(Здобувачкою визначено методи землекористування для відновлення функції земельних та інших природних ресурсів).*

51. **Гулько Л. А.**, Ляшинський В. Б. Перспективи розвитку нетрадиційного землекористування. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 18–19 травня, 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 74–76. *(Здобувачкою обґрунтовано перспективи щодо зміни характеру землекористування та конкурентоспроможні типи сільськогосподарського землекористування).*

52. **Гулько Л. А.**, Кохановська В. О. Напрямки розвитку системи землевпорядкування як базової основи його економіки. Економіка відновлення міст: Міжнародний урбаністичний форум, м. Київ, 22–23 березня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 265–268. *(Здобувачкою обґрунтовано необхідність розширення сутності сучасного землеустрою в інженерно-технічному, правовому, економічному та еколого-економічному напрямках).*

53. Третяк А. М., **Гулько Л. А.** Економіка землеустрою та землевпорядкування в Україні: теорія розвитку. Використання й охорона земельних ресурсів та туристично-рекреаційний потенціал територій: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, м. Дубляни, 17 травня 2023 року: тези доповіді. Дубляни, 2023. С. 10–12. *(Здобувачкою проаналізовано процес формування економіки землеустрою та землевпорядкування, яка включає економіку територіально-просторового планування розвитку землекористування).*

54. **Гулько Л. А.**, Мединська Н. В. Система сталого землекористування як основа розвитку економіки землевпорядкування. Інноваційні технології у плануванні територій: V Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 24–26 жовтня 2024 року: тези доповіді. Одеса, 2024. С. 161–165. *(Здобувачкою обґрунтовано розуміння відтворення земельних та інших природних благ як процесу, що охоплює відновлення (охорону) екологічних систем, експлуатацію земельних та інших природних ресурсів).*

10. Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення та результати дисертації апробовано на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: XX Міжнародному науково-практичному форумі «Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій» (м. Львів, 2019 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Херсон, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Use and protection of land resources: actual issues of the science and practice» (м. Дубляни, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Землевпорядна галузь України: здобутки, виклики та перспективи» (м. Біла Церква, 2022 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку геодезії, землеустрою та природокористування» (м. Одеса, 2022 р.); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Actual priorities of modern science, education and practice» (м. Париж, Франція, 2022 р.); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Вільнюс, Литва, 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Використання й охорона земельних ресурсів: актуальні питання науки та практики» (м. Львів, 2022 р.); XXIII Міжнародному науково-практичному форумі «Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій» (м. Львів, 2022 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених з нагоди 125-річчя

Національного університету біоресурсів і природокористування України «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації» (м. Київ, 2023 р.); Міжнародному урбаністичному форумі «Економіка відновлення міст» (м. Київ, 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Використання й охорона земельних ресурсів та туристично-рекреаційний потенціал територій» (м. Дубляни, 2023 р.); Міжнародна конференція молодих спеціалістів «GeoTerrace 2023» (м. Львів, 2023 р.); Engineering for Rural Development (м. Єлгава, Латвія, 2024 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції (м. Одеса, 2024 р.).

11. Характеристика здобувачки, її шлях у науці, ступінь наукової зрілості.

Проведені дослідження й опубліковані наукові праці характеризують Л. А. Гунько як кваліфіковану фахівчиню і цілеспрямовану та наполегливу дослідницю. Здобувачка володіє методами та прийомами методології наукових досліджень з економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, має наукові знання, усесторонню ерудицію. Їй притаманне логічно-абстрактне мислення, вміння логічно визначати завдання та пропонувати нестандартні шляхи їх вирішення, виділяти головні та другорядні аспекти.

Гунько Л. А. є сформованою, кваліфікованою науковицею з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, високою усесторонньою ерудицією, що дозволяє віднести її до числа фахівців з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Висновок

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів для економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, впровадження їх у господарську та управлінську практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, рекомендувати дисертацію Гунько Людмили Анатоліївни на тему: «Економіка землевпорядкування: теорія, методологія, практика» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Рецензенти:

**Професор кафедри економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор**

Світлана РОГАЧ

**Професор кафедри управління земельними ресурсами
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, доцент**

Ірина КУПРІЯНЧИК

**Професор геодезії та картографії
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, доцент**

Іван ОПЕНЬКО